

Nåsvargen

Årgång 20 nr. 1. Juni 2013
NÅS HEMBYGDSFÖRENING

Med lövad pråm och lövade småbåtar styr spelmän, folkdansare och ungdomar mot midsommarsfirandet på Storånget, troligen någon gång i början på 60-talet. Bilden är tagen från gamla älvbron mot norr.

Nåsvargen

Utkommer med 2 nr/år.
Lösnnummerpris 30 kr.
Ges ut av Nås Hembygdsförening.

Ansvarig utgivare

Dåpp Inger Larsson
Skansbacken 6, 780 53 Nås
Tel. 0281-30106, Inger.Larsson@su.se

Redaktion

Dåpp Inger Larsson, 0708778601, 0281-30106
Inger.Larsson@su.se
Niklas Nåsander, 0703222189, 0281-30048
niklasnasander@gmail.com
Pej (Per-Erik Jonth), 0702649123, 0281-30080
pejont@hotmail.com
Nils-Erik Jons, 0707943856, 0281-30556

Nås Hembygdsförening

Styrelse

Ordinarie ledamöter
Ordf. Bengt Ehnström
V. ordf Nils-Erik Jons
Skr. o stugfogde Lennart Blixt
Kassör o serveringsansv. Marianne Flodin
Magasinsfogde Bengt Ehnström
Arkivarie Gunilla Ehnström
Fäbodfogde Thorsten Eirydh
Utställningsansvarig Vicky Airey
Suppelanter
Kerstin Söderman, Ingvar Rosén
Willy Gustavsson, Byns Mats Larsson
Carin Hermansson

Gunnar Tysks minnesfond

Utdrag ur stadgarna:
Fonden har bildats genom insamling från allmänheten med anledning av Gunnar Tysks bortgång 1976-01-14.
Ändamål: Avkastningen skall gå till ändamål som främjar hembygdskulturen i Nås.
Förvaltare: Fonden förvaltas av Nås hembygdsförenings styrelse vilken har efter infordran av yttrande från en representant för Gunnar Tysks anförvanter besluta om till vem eller vad fondens avkastning skall gå.
Utdelning: Utdelningen sker när förvaltaren så bestämmer, dock högst en gång per år.
Kondoleansmottagare: Britt-Marie Wiklund, tel 0281-30198, Heden 28, 78053 Nås.
Kassör: Marie Paavalainen, tel 0281-30089, Stationsområdet 222, 780 53 Nås.
Postgiro: 4401600-4, Gunnar Tysks minnesfond.

Redaktionen har ordet

Från och med detta nummer har *Nåsvargen* fått en utökad redaktion och en ny ansvarig utgivare. Det allra första numret av den här omgången av *Nåsvargen* kom ut 1994 så det känns både nervöst, spännande och ansvarsfullt att ta över. Lite ändringar blir det väl, olika personer har olika intressen, men mest beror det på dig kära läsare som vi hoppas vill medverka. Den största förändringen i det här numret är att vi går över till en annan teknik för framställningen av tryckoriginalen. Det kommer främst att märkas på att det blir lite bättre kvalitet på bilderna. Vi hoppas att du gillar det. Manus-stopp för höstsvargen är den 1 november. Hör av dig till någon i redaktionen med bidrag!

*Trevlig sommar önskar
redaktionen!*

Ett stort tack!

*vill vi alla framföra till Rålg-Päär
och Nils-Erik för alla nummer av
Nåsvargen ni roat oss med under de
gångna åren.*

MINNEN från Ingmarsspelen 1959

– berättade av några som var med

Rune Lindström

DET STARKASTE MINNE
ÄR SVAGARE
ÄN DET SVAGASTE BLÄCK
Gammalt kinesiskt ordspråk

Minnen är som en fin och utsökt parfym. De förljuvar stunden och kommer den att blomma och dofta. Men de förflyktigas så snabbt och inom kort är doften försvunnen. I dag den 26 juni 1961, när vi om morgonen betraktade Hjärpholms kolnade ruiner, slogs vi av tanken att nedskriiva vad vi minns kring våra Ingmarsspel från de år som gått innan dessa minnen hunnit förflyktigats och drivit bort som timmerstockar i tidens älv och försvunnit i glömskans hav.

DEN FÖRSTA KONTAKTEN MED INGMARSSPELEN

Erik Jonth

En dag i lingontiden 1958 trädde en liten fryntlig man in i den låga timmerhydda jag bebodde i Västanviks by i Leksands socken medan mitt hem i Noret restaurerades. Han sade sig vara från Nås och heta Erik Jonth. Han bringade tidender från sin hemsocken, som nyligen besökts av "jerusalemfärerenskan och Ingmarsdottern" Hol Katrina Larsson, och berättade att Nås Hembygds-gille skulle vilja försöka ställa till med ett spel om och omkring de 37 nåsbornas utvandring till Jerusalem den 23 juli 1896. Och nu vände man sig till mig med en förfrågan om jag var intresserad av projektet. – Jag blev mer än intresserad. Jag blev entusiastisk! Och när den lille mannen gått, satt jag kvar och tittade ut över den solblanka Siljan och kände att här och äntligen fanns det en riktig och stor uppgift för mig att bita i.

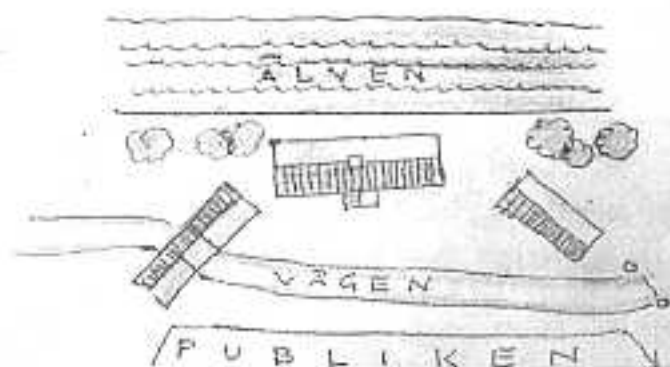
Inte långt därefter, när alla löv hunnit bli gula och lövskogen brann i kvällsljuset, hämtades jag till Nås för ett sammanträde med en handfull ansvariga nåskarlar på ett pensionat, som kallades Hjärpholn. Det var första gången jag satte min fot inom dess vänliga väggar, men jag kände genast att det inte skulle bli den sista, ty jag förnam omedelbart hos de församlade en stark och god och betvingande vilja att skapa något för bygden befrämjande, bestående och värdefullt. Denna vilja slog emot mig med en kraft så förödande varm att jag genast gav mig på nåd och onåd. Jag rycktes med av den i en glad förvissning om att här gällde det att satsa allt. Mycket och gott blev ordat denna kväll på Hjärpholn, och med brinnande häg och kinder skjutsades jag hem igen i höstnatten.

Veckorna gick och löven föll och virvlade i vinden i kapp med tankarna som tumlade om i min hjärna. Jag läste om nåsborna, läste om socknen, läste åter Selma Lagerlöfs *Jerusalem*. Och slutligen stod det orubbligt klart för mig att jag aldrig någonsin skulle undkomma eller kunna gå förbi hennes berättelse om Ingmarerna och Hellgumianerna, och när vi i Allhelgonatiden åter samlades till möte på Hjärpholn, framförde jag också detta i klara verbu och utan omsvep.

Detta möte var säkerligen det viktigaste och mest avgörande i Ingmarsspelens tillkomstshistoria. Det var mitt och de ansvarigas första stora slag. Det gällde att lägga fram våra planer för Nås sockenmän och kommunalmän och representanter för bygdens organisationer. Skulle det bli ett Narva eller ett Poltava? Ett Austerlitz eller ett Waterloo? – Det blev intetdera. Det blev i stället en allmän allians och förbrödning i den goda viljans tecken. Elden från de första sammanträffandena flammade upp och fannade hela bygden.

Snön föll och vattnen frös. Julen kom och nyåret 1959 gick in. Berättelsen om väckelsen i Nås tog allt fastare form, och slutligen, efter mycket laborerande och grubblande, omgrupperande och tillrättaliggande, låg ordningsföljden blänkande klar att kunna tas i bruk på en friluftsscenen. Trenne grundelement skulle bilda spelets sceniska ryggrad: en gård vid älven och en körväg, som passerar framför gården. Och ideligen, på skrivmaskinspapper, tidningar, matsedlar, kuvert ritade jag den här bilden:

Så småningom, och efter många olika papperssorter som underlag, blev den så här:

Scenproblemet var löst, och en gnistrande vinterdag den 28 januari 1959 for jag till Nås utrustad med skrivmaskin och en tjock bunt papper för att på ort och ställe skriva *Ingmarsspelet* – ett spel i tre avdelningar byggt på Selma Lagerlöfs roman *Jerusalem* – avsnittet *i Dalarne*. Jag drog in på Hjärpholn och i rum nr. 18, ett tusculum som sedan i fortsättningen skulle bli mitt tillhåll i alla Nås- och Ingmarsspelssammanhang.

Hjärpholn vimlade av ungerska ungdomar från ett flyktingläger. De var instämda för rätten som anstiftare av och vittnen till en pennalismenshistoria i förlägningen. De hade misshandlat en olycksbroder, bränt honom med cigaretter m. m. sådant i samma stil. Men de svartåriga pustans söner drog snart sin kos från arla till särla. Morgnarna var glasklara och Hjärpholns gamla björkar stod ludna av frost. Snön låg meterdjup, och friden var djup som i en gruva.

En solgnistrande morgon uppenbarade sig Gunnar Tysk med ett par pjäxor, raggsockor och ett extra par skidor och stavar, och så hasade vi fram över drivorna på de vita gårderna ner mot älven för att söka ut önskeplatsen för vårt spel. Vi fann den söder om Storängat. I fantasin tänkte vi bort snömassorna och lät björkarna lövas. Med våra stavar märkte vi ut var Ingmarsgården skulle ligga och hur uthusen skulle ligga och hur uthusen skulle stå. Så tänkte vi oss hur åskådarplatserna skulle ordnas och hur man skulle schakta ut en lutning upp emot skogsbrynet.

Och på rum nr. 18 knaprade sig skrivmaskinen sakta fram sida för sida. Ensamheten var som balsam och styckets personer började ta form till gestalt, utseende och karaktär. Där kom Ingmar Ingmarsson klivande med yxan över axeln, lång, blond och sturig, där stod Hellgum på brunnskalet i vid kappa med kristusskägg och skrämmande blick, där bar utbölingen Tims Halvar den förlamade Karin Ingmarsdotter över tröskeln och där stultade lille knotige Hök Matts över gårdstunet i vitt hår och skägg och klädd i "gamla världens" hemgjorda vadmal. Och en natt i ett tillstånd mellan dröm och vaka föddes så scenen med Gertruds kvalfulla dröm.

Om kvällarna repeterade det unga danslaget så rutorna skallrade i Nederborgs folkskola, kören övade och på Hjärpholn surrade spelmanslagets fioler. Nås var satt i rotation. Det var en härlig tid full av flammande entusiasm och god vilja. Det var en såddens och väckelsens tid.

Ofta efter övningarna på skolan klättrade jag upp till Vera och Sören Dahl i deras svalbo på vindsvåningen. Där dracks det kaffe och pratades affisch. Sören skulle föreställa den tavla som Selma Lagerlöf berättar om i romanen; "Detta är Sion, Guds helige stad." Sören utförde den också, men den kom inte längre än till en kliché i *Såningsmannen*.

Då och då kom Skans Torsten upp på 18 och avlyssnade valda avsnitt ur det renskrivna manuskriptet. Han berättade om Nås ekonomiska struktur under senare delen av 1800-talet och han berättade om gamla nåsbor och drog deras historier på klingande nåsmål. En kväll var jag bjuden på middag i Skansbacken till Torstens mur, och hon liksom Torsten hade mycket gott att förtälja om jerusalemsfararna och om den 23 juli 1896. Jag lyssnade med vitt uppspärrade öron, sög i mig allt som ett läskapper och gjorde som Jungfru Maria: "gömde allt i mitt hjärta".

Likaså fick jag en stämningsmättad afton gästa Gösta Floréns gamla vackra svärmor. Under middagen berättade hon om de 37:s avfärd och att en kvinna då hade yttrat: "Vår Herre har sagt: "I min Faders hus finnas många boningar. – Jag tror säkert att han har ett rum i himlen för oss också. Oss alla som blir kvar här hemma." Detta bet sig fast och kom att bli Ingmarsspelens självklara slutreplik.

Och en kväll tände vi levande ljus i Hjärpholns matsal och samlades några stycken för att lyssna

Hjärpholn i vinterskrud. (Foto: Mats Jonth)

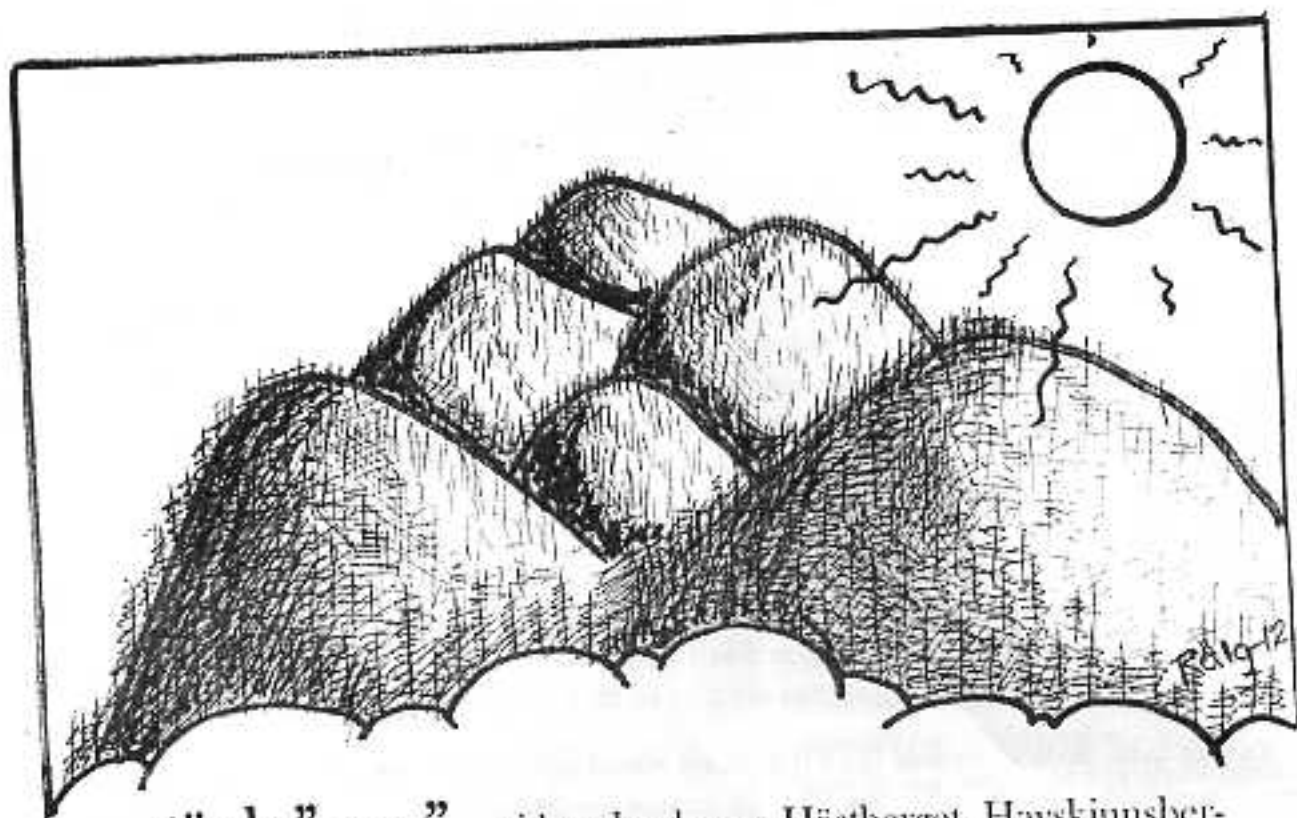
på det som jag dithills hade fått ner på papperet. Det var den första avdelningen "Såddens tid" och andra avdelningen "Väckelsens tid". Och så berättade jag hur jag hade tänkt mig den tredje och sista. Det blev mycket tyst kring bordet när jag slutat, och vi kände nog alla att vi var på rätt spår.

Den 8 februari packade jag min kappsäck och för hem till Leksand. Och där var snart den tredje och sista avdelningen "Uppbrottets tid" färdigskriven och manuskriptet kunde levereras för kopiering. Ja, det var en härlig tid i sanning!

Rune Lindström

När Jont Lars, en gång värdshusvärd på Hjärpholns pensionat, hade gått bort år 2009, hittades en handskriven minnesbok från Ingmarsspelens första år. Rune Lindström och några av skådespelarna hade skrivit ner sina personliga tankar om spelen och om sitt deltagande. Rune inleder med att berätta hur det gick till när idén om ett skådespel till minne av dem som utvandrade till Jerusalem blev verklighet. Fler berättelser kommer att publiceras i kommande nr av Nåsvargen.

Red.

...tänk "om" .. vi kunde placera Hästberget, Havskinnberget, Gräsberget, Järknippan och Klacken på samma ställe, vilket lyft för Nås !!!

...men det var "om".... nu gäller verkligheten och den är att vi har "berg" av varor för sommarens alla aktiviteter, semester med bad, tidningar, filmer och framförallt mat i alla smaker !!!!

VÄLKOMMEN !!!

NÅS SERVICECENTER
TEL. 0281-302 19

SE VÅR MÖBELUTSTÄLLNING!

Ribackor, Skansgatto, Försbergs backa, Liss gatto, Skolgatto, Kungsgata, Bror Engs väg

Ribackor på 1960-talet. (Foto, Tysks foto)

Om vi går uppför *Ribackor* så kommer vi till ett vägsäl där *Pensionatsväjjen* tar av till höger. Den kallades förr *Försbergs backa* efter skomakare Forsberg som hade sin verkstad och affär i första huset på vänster sida. Tar vi till vänster och går *Skansgatto* kommer vi efter ca 100m till *Liss gatto* på vänster sida. Den syns det första hundralet meter, men sen börjar den växa igen. Förr, när den användes, gick den i en vid båge upp till *Storstens*.

Vi fortsätter uppför *Skansgatto*. Högst uppe på berget tar stora vägen av till vänster, 90°, och vi kommer in på *Skolgatto*. Det är den väg som ligger längst västerut i Skansbacken och går i nord-sydlig riktning ner till *Lindesnäsvägen* i byn *Haga*. *Skolgatto* fick namnet av att två familjer med gårdsnamnet *Skol* hade (och fortfarande har) sina gårdar alldeles i början av *Skolgatto*.

Skidåkaren i mitten på Skansgatan är Ann-Gret Larsson (*1936), men vilka är de andra? (Foto: Tysks foto)

Varför heter vägarna så, och var ligger de? Alla finns i byn Skansbacken – som fått sitt namn av att en soldat *Skans* på 1700-talet bosatte sig högst upp i *Skansbacken*. Först kallades byn bara *Backen*, men sen blev det *Skansbacken*. *Ribackor* känner nog alla till. Det är vägen upp i Skansbacken från *Lindesnäsvägen*, och till första vägsälket. *Ribackor* heter vägen för att i första uppförluten låg förr en *ria*, möjligen flera. Ordet *ria* kommer från finskan. I Värmland och Dalarna användes ordet *ria* om en torkstuga för spannmål, som man kunde elda i för att torka säd.

Men *Skolgatto* har även kallats *Kungsgata*. Namnet fick den efter radioapparater av märket *Kungsradio*. De såldes av Alex Lindholm och alla som bodde efter *Skolgatto* köpte radioapparater av detta märke. Varpå vägen kom att kallas *Kungsgata* berättar Anna-Britta Karlsson som då bodde på *Kungsgata*. När vi gått ca 300m längs *Kungsgata* tar *Bror Engs väg* av till vänster ner mot *Lindesnäsvägen*.
Dåpp Inger

Carro's Nice n Crazy Hair
Medborgerhuset

Norsjövägen 2
78053 Nås

0281-30064
0739065676

Caroline Skagerberg
Gesäll Diplomerad Frisör

PIZZERIA RESTAURANG

NÅS GRILLEN

antjuke
Pizza
Kebab rätter
Sallader
Hamburgare
À la Carte
Fotbollslåda rättigheter

Dagens 11-16
Öppettider
Sön-Tors 11-22
Fre-Lör 11-23

Vi värnar på kvalitet och service och kräver att
göra vårt allra bästa för att du skall njuta hos oss!
Vi hälsar er alla, gamla och nya kunder hjärtligt!

Välkomna!
0281-302 13

KATRINAS GÅRD NÅS

Potatis, skog.
TEL 0281-30 102

...NU ÄR AKUT...

**HJULBÄCKS
BYGG HB.**

TEL. 0281-30172
070-3553349

...OM DU INTE VILL SLÄPA
OMKRING MED EN GAMMAL
DYNGKÄRRA, TITTA IN TILL
OSS SÅ KAN VI RÄDDA DITT
ANSEENDE MED EN
KVALITETSSLÄPVAGN!

Reservdelar till samtliga fabrikat.

GLAD MIDSOMMAR
ÖNSKAR

**BIL & MASKIN I
DALA-JÄRNA AB**

Tel. Dala-Järna 0281-59570

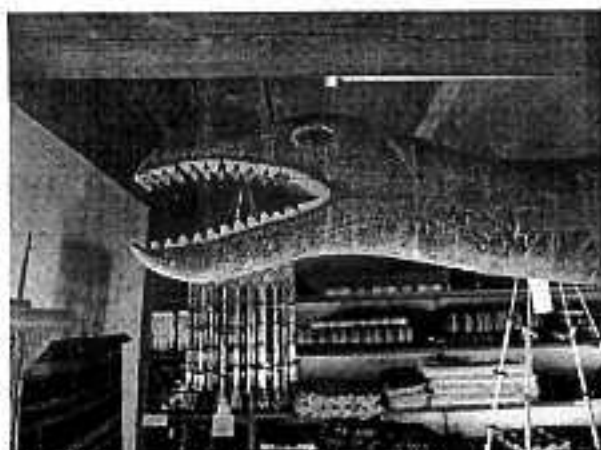
Nickusboa – Nås äldsta handelsbod

Nickusboa byggdes 1848 och var från början handelsbod. Den flyttades från sin ursprungliga plats i Nederborg till sin nuvarande plats när den övertogs av Nås hem-slöjdsförening på 1950-talet. En del av den gamla originalinredningen finns kvar, både disken och draken i taket. I dag finns där

Nickusboa på ursprunglig plats 1919. (Foto ur Forsslund)

hemslöjdsföreningens butik i botten-våningen och på övervåningen finns vävstolar, ett litet kök och plats för sammankomster. Under höst, vinter och vår träffas hågade slöjdare varje onsdag och stickar, virkar, gör halm-kronor, påskpynt, julpynt eller vad årstiden inspirerar till. På gården finns också en vävstuga med uppsatta vävar dit alla är välkomna att väva sin egen matta eller duk till självkostnadspris för materialet.

Boddraken ansågs lyckobringande och skyddade handelsmännen. (Foto: I. L.)

Nås Hemslöjdsförening

Nickusboa
780 53 Nås

Tel. 0281-302 52

Pg. 51 39 48-0

info@nas.hemslöjden.org

ÖPPET I SOMMAR

Fr o m midsommarveckan har vi öppet:

må-fre 14-18, lö 10-14

Vävstugan är öppen året om!

<http://www.nas.se/forhemslojd1.html>

Krokmaskor och kedjegång

Arbetsgruppen i Nås Hemslöjdsförening träffas varje onsdag eftermiddag i Nickusboa. Några gånger i vintras fick vi besök av Bei-Britt Risberg från Borlänge, som kan det mesta om tvåändsstickning. Hon visade oss prov på sockor samt tum-, finger- och torgvantar – allt stickat i denna teknik, som gör att plaggen blir tätta och varma.

Gamla vantar från Nås i tvåändsstickning. (Foto: I. L.)

Vi tränar på att lägga upp de första maskorna med tre trådar för att sedan sticka rätta och aviga. Vill man pryda vanten med mönster gör man *krokmaskor*, *djupmaskor* och *kedjegång*, som bildar mönsterkrus. För de flesta av oss är orden nya. Koncentrationen är total. Några av oss hinner göra ett par vantar eller pulsvärmare medan någon bara gör en mönsterpåse, som passar till mobiltelefonen. Senare runt kaffebordet kommer resonemanget igång om garner, mönster och vad som händer i socknen och världen. Det blir en trevlig stund, där alla trivs och då holländska, engelska, svenska och nåsmål blandas.

Tekniken för tvåändsstickning är att använda tunnt garn och sticka med två garnändar. Så kallade krokmaskor kan endast utföras i tvåändsstickning, och denna form av mönstring blir alltså ett av teknikens kännemärken.

Stickningens historia i Dalarna kan spåras till 1600-talet, och alla bevarade föremål från den tiden är gjorda i tvåändsstickning. Abraham Hülpers skriver 1757 om Nås socken ”*Några Handaslögder göras här till ortens behof. Qwinfolken äro flitige att spinna, sticka, väfwa och på sitt sätt brodera.*” Förr fick kvinnorna aldrig sitta eller gå sysslolösa, De stickade när de vandrade och när det var paus i arbetet. De bar barnet på ryggen för att ha händerna fria och kunna sticka. Satt de i ett äkdon var det brukligt att ha en stickning på gång. Till familjens behov blev det vantar och strumpor i tvåändsstickning som var slitstarka och varma. Stickjälströjan hade livdel av tyg och tvåändsstickade mönstrade ärmar, och man kan fortfarande se dem i bruk i Ingmarsspelen. Kunskapen om tvåändsstickning levde längst i skogslandskapen i Sverige och i angränsande landskap i Norge. (Ur: *Tvåändsstickning*)

I Nås har kunskapen levat kvar in i nutiden och nu sprids den genom våra träffar i Nickusboa.

Anna-Britta Karlsson

BOKTIPS: *Tvåändsstickat* av Birgitta Dandanell m. fl.

WEBBTIPS: http://emkristi.blogspot.se/2009_08_01_archive.html

eller Googla på tvåändsstickning så hittar du mycket rart! (red.)

Tvåändsstickat

Kolt – ett praktiskt barnplagg!

På familjefotot ovan (från Bojan Larsson) har båda barnen en stickad "långhalsduk" knuten som en hjärtvärmare.

Bilden till höger visar flickor, 11 respektive 8 månader gamla, i rekonstruerad kolt med dubbelzijdig "bak- och framlapp". Till den rekonstruerade näskolten har barnen fått "bak- och framlapp" hopknutna med band i sidorna. De är fodrade med ett fint, men enklare tyg så att de är värdbara om barnet spiller. De två småflickorna på bilden har en "hilka" utanpå flickhättan. Om det var riktigt sommarvarmt hade barnen enbart hilka.

I gamla tider, före sekelskiftet 1900, gick barnen i Näs klädda i kolt, ibland ända upp i 10-årsåldern. Kolten var en ankellång armkjortel av "slik randu kjortilsväv", berättade Hol Anna i Tyna (född 1857). Som på familjefotot intill kläddes både pojkar och flickor i koltar av litet olika modell; pojkarnas var knäppta i ryggen, flickornas var knäppta fram. Pojkarna hade en helskuren armkjortel med ett motveck fram och ett bak. Flickornas armkjortel var rynkad kring midjan med ett slätt liv. Självklart ärvde syskon kläder av varandra, och då fick de ta på sig den modell som fanns.

Det var "ingen skoning nertill" på koltarna, berättade Esbjörns Kerstin (född 1871), men variationer förekom förstås. På det gamla familjefotot här till vänster har både pojken och flickan en bandskoning på kolten, uppenbarligen ett enfärgat rött band. Barn "hade alltid förskinn", ett förkläde av skinn, enligt gamla uppteckningar.

Kolten och hilkan är praktiska och lediga plagg, bra alternativ till vuxendräkt i ministorlek till de

minsta barnen. En av kunskapsluckorna kring nåsdräkten gäller just småbarnens koltar. Vi har ännu inte hittat någon kolt, vare sig i Nås eller på museer. Kanske Du har något liggande som kunde vägleda oss? Har Du något gammalt foto där barn ser ut att bära kolt? Kan du identifiera familjen på fotot ovan så att vi kan datera det? Det gamla familjefotot är ett av de få vi hittat som visar barn i randiga koltar. Det är troligen taget någon gång 1860–1870. (Se också Forsslunds Nås bok sid. 122).

Huvudbonaden hilka kan också användas utan hätta. (Foto: Margareta Jonth)

Hjälp oss återskapa nåsbarnens koltar genom att kontakta Margareta Jonth, Heden 18, 780 53 Nås.
e-post: margareta.jonth@telia.com

hemming_ab@express.se'."/>

...då vi köm in i bild'n
då väg en gammul
hästkraft assint...!!

Från plats
till plats
utan om-
lastning,
snabba
transporter!

Hemmings Åkeri AB
PER & BÖRJE

Spårstiet
Åkeri & Hestresport
Storbyn 12
780 53 Nås

Tel + fax: 0281-300 90
Per mobil: 070-213 68 99
Börje mobil: 070-263 33 54
Mail: hemming_ab@express.se

Vad heter blomman? – Kärt barn har många namn

Tittar du i en flora så hittar du växtens floranamn /svenska namn tillsammans med det vetenskapliga namnet. Det vetenskapliga namnet för en viss växt är detsamma i hela världen, medan det svenska namnet eller flornamnet oftast bara är känt i vårt land. Men en växt kan ha många fler namn. Letar du efter *himmilsgräs* i en flora så finns det inte. För det är bara i Näs som mjölke, *Epilobium angustifolium* heter *himmilsgräs*. I Järna heter den *jälmörsgöras*. Några andra namn på *himilsgräs* som är kända från andra platser är t.ex. *mjölkört*, *rallarros* och *rävrumpa*.

Dialektala växtnamn är spännande eftersom de kan avslöja något om hur de människor som en gång namngav växten såg på den. I listan med växtnamn från Näs hittar vi *lävó-ó-dö tuppa*. Den har barn i Näs säkert använt för att spå varandra – *leva eller dö*. En annan känd lek med samma blomma är *älskar-älskar inte*, men några namn som vittnar om den leken i Näs hittar vi inte. *Snälltuppör* kunde man leka med i brist på riktiga smällare, och *pudertuppör* fick småflickorna hålla reda på när det skulle vara "fina". *Löftgräs* plockar vi gärna på försommaren och tar in i en vas. *Fallbär* växer helst på hyggen, *fall* på nåsmål. Vet man att "hallon" heter *fallbär* så vet man också var man skall leta efter dem. *Hundbär* var inte särskilt uppskattade bär. Det förstår vi av att namnet börjar på *hund-*, och *getpörs* var en sämre sorts pors. Pors användes vid ölbrygging och var en viktig ingrediens. *Getpörs* kunde nog användas men var inte lika bra som riktig pors (*Ledum palustre*). *Hund-* och *get-* i växtnamn brukar betyda att växten hade lågt anseende.

Om du känner till några lokala växtnamn som inte finns med på listan så hör av dig till Näsvargens redaktion. Kunskapen om våra lokala växtnamn är på väg att försvinna, men låt dem inte falla i glömska. Använd dem så lever de kvar!

Dåpp Inger

L="tjockt l"

vetenskapligt namn

Equisetum fluviatile

Alnus incana

Pimpinella saxifraga

Aconitum cammarum

Convallaria majalis

Plantago major

Chenopodium album

Trifolium spadiceum

Rubus idaeus

Campanula rotundifolia

Nardus stricta

Achillea millefolium

Ledum palustre

Sphagnum palustre

Calluna vulgaris

Taraxacum vulgare

Linaria vulgaris

Avena sativa

floranamn

dyfräken

al

bockrot (backanis)

trägdårdsstormhatt

liljekonvalj

groblad

svinmålla

brunklöver

hallon

liten blåklocka

stagg

rölleka

skvattram

vitmossa

ljung

maskros o andra gula

gulsporre

havre

namn i Näs

abbörgräs, färne

alder

anis

blåkullör

böckbLa

dinjjon

djngmalla

etternöllör

fallbär

fingerbörg

finnskägg, hära, härgräs

galntorna

getpörs, pörsris

görmossa

grön

gulltuppa

guLä lejongap

hagra

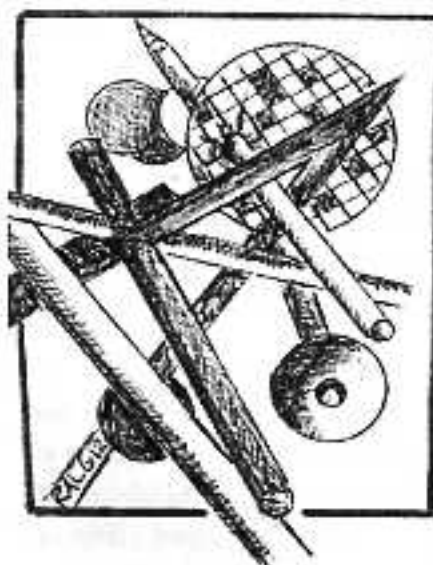
<i>Epilobium angustifolium</i>	mjölke	<i>himmilsgräs</i>
<i>Vaccinium uliginosum</i>	odon	<i>hundbär</i>
<i>Rubus chamaemorus</i>	hjordron	<i>joLbär, juLbär</i>
<i>Solanum tuberosum</i>	potatis	<i>joLpäron, joLöppLer</i>
<i>Lycopodium annotinum</i>	re- och mattlummer	<i>kattkrut</i>
<i>Leucanthemum vulgare</i>	prästkragen	<i>kragtuppa</i>
<i>Lycopodium clavatum</i>	mattlummer	<i>kråkfes, kråkfot</i>
<i>Elytrigia repens</i>	kvickrot	<i>kvicktäga, täga</i>
<i>Dianthus deltoides</i>	backnejlika	<i>kvällstuppa</i>
<i>Moneses uniflora</i>	ögonpyrola	<i>källviol</i>
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	lingon	<i>lingbär</i>
<i>Hierochloë odorata</i>	myskgräs	<i>löstgräs</i>
?		<i>lusgräs</i>
<i>Leucanthemum vulgare</i>	prästkragen	<i>lävö-ö-dö tuppa</i>
<i>Ranunculus acris</i>	smörblomma	<i>messmörstuppa</i>
<i>Secale comutum</i>	mjöldryga	<i>mjöLlika</i>
<i>Melampyrum</i>	kovall	<i>mjöLing</i>
<i>Veronica chamaedrys</i>	teveronika	<i>mormors/farmors gLasögör</i>
<i>Anemone vernalis</i>	mosippa	<i>mustuppa</i>
<i>Stellaria media</i>	våtarv	<i>natö</i>
<i>Viola tricolor</i>	styvmorsviol	<i>natt-ö-dag</i>
<i>Nymphaea alba</i>	näckros	<i>näcktuppa</i>
<i>Filicinae</i>	ormbunkar	<i>örngräs</i>
<i>Betula nana</i>	dvärgbjörk	<i>penningris</i>
<i>Knautia arvensis</i>	åkervädd	<i>pudertuppör</i>
<i>Equisetum sylvaticum</i>	skogsfräken	<i>rävrumpör</i>
<i>Rhinantus</i>	hö- och ängsskallra	<i>skallärgräs</i>
<i>Caltha palustris</i>	kabbleka	<i>skövtuppa, sårtuppa</i>
<i>Equisetum hyemale</i>	skavfräken	<i>skäfte, skäftgräs</i>
<i>Silene vulgaris</i>	smällglim	<i>smälltuppa</i>
<i>Rumex</i>	skräppa	<i>surbLa</i>
<i>Tripleurospermum perforatum</i>	baldersbrå	<i>surkulla</i>
<i>Matricaria reculita</i>	kamomill	<i>surkullör</i>
<i>Eriophorum vaginatum, E. angustifolium</i>	tuvull, ängsull	<i>svarthövdör</i>
?		<i>svejtuppa</i>
<i>Ranunculus</i>	smörblommor	<i>särbLomma</i>
<i>Daphne mezereum</i>	tibast	<i>tisbär</i>
<i>Pinguicula/Drosera</i>	tätört/sileshår	<i>tjockmjôLksbLomma</i>
<i>Menyanthes trifoliata</i>	vattenklöver	<i>tröska</i>
<i>Rubus saxatilis</i>	stenbär	<i>tågbär</i>
<i>Deschampsia</i>	tåtlar	<i>tåttåL</i>
<i>Pinguicula vulgaris</i>	tätört	<i>täta</i>
<i>Viburnum opulus</i>	olvon	<i>vargve(d)</i>
<i>Orthilia secunda</i>	björkpyrola	<i>vintergröna</i>
<i>Cladonia</i>	renlav, fönsterlav	<i>vitmossa</i>
<i>Salix-arter</i>	vide arter	<i>vibuskär</i>

...DET ÄR SÄKERT INTE MÅNGA SOM
VET HUR DET ÄR ATT SITT I EN
SKOGSMASKIN EN HEL DAG...

...UTAN SITRIGHT...!!

Sit Right AB, Narsjövägen 36, SE-780 53 Nås, Sweden
I 0281-300 30, Fax 0281-59 51 07, www.sit-right.se, mail@sit-right.se

*Svetslego är en underleveran-
tör av bearbetade och svetsa-
de komponenter till verk-
stadsindustrin.*

*Vi är gärna med från kon-
struktionsstadiet och delar
med oss av vår erfarenhet.*

svetslego

Industrihuset Grönalid Vansbro Tel: 0281-75795
Hemsida: www.svetslego.se

Sälgen vid min knut

Gammal sälg. (Illustration: Martin Holmer)

I Nås räknas väl trädslaget sälg in under namnet *vibusker*, som det heter på nåsmål. *Sälg* är trädslagets floranamn som vi normalt använder för en av våra nära tjugo olika videarter. Enbart i Nås har vi ca tio olika arter varav ett par finns som odlade i våra trädgårdar. Situationen kompliceras genom att flera av våra viden korsar sig med varandra vilket gör att man ute i naturen kan få svårt att reda ut vilken videart man har framför sig. *Jolster* är en nära släkting som främst växer efter älven, och den blommar ca tre veckor senare än sälgen.

Sälgen är liksom andra videarter två-byggare vilket betyder att hon- och hanblommor finns på olika träd. Detta ser man lätt i slutet av april eller början av maj då sälgen blommar. Hansälgarna är då ofta översållade med vackert smörgula blommor men honträden har grågröna blommor som är svåra att urskilja på avstånd. Blommorna sitter i vad vi brukar kalla

för *kattunger*, d.v.s. en ca 15 mm lång samling av blommor som bildar en tofs tillsammans.

Sälgen som buske tänker väl inte många på. *Vibusker* har vi väl överallt men de stora sälgträden har vi ont om. Sälgen kan bli över femton meter hög och mycket grov. I Värmland står en sälg som är 6,4 m i omkrets. Uppe i Kläberget i Floda stod till för ett år sedan en nästan lika grov sälg. Stora sälgar sparades förr eftersom man tog vara på sälglöven som föda till kor, får och getter. Det var en uppskattad föda för djuren och vi ser i dagens läge hur älgar och rådjur regelbundet betar ner sälgbuskar. Eftersom sälgen innehåller ganska stora mängder med salicylater bör djuren knappast lida av någon huvudvärk! Vi själva kan ju hålla nere inflammationer i kroppen med salicylsyra som finns i t.ex. magnecyl. Videarterna heter *Salix* i släktnamn, och det namnet har gett namnet till salicylsyran.

Sälgen är bland de trädslag som har flest insekter knutna till sig. 178 olika fjärilar lever på olika *Salix*-arter i Sverige och bland skalbaggar är 276 arter antecknade att ha ätit på detta trädslag. De flesta skalbaggar är dock påträffade på de döda träddelarna medan fjärrilslarverna lever på levande blad och blommor. Även på de gamla sälgarna hittar man många lavar och trädsvampar.

Sälgens mest värdefulla egenskap är att den blommar redan från slutet av april till början av maj i Nås. Under denna tid är tillgången på nektar och pollen mycket begränsad i naturen, och alla övervintrande insekter söker sig till de blommande sälgarna, bl.a. våra bin och humlor. Ställer man sig under en blommande sälg en solig vårdag hör man ofta ett tydligt dovt surr av hundratals små vingar från alla som letar efter mat uppe i topparna på träden. Här hittar man även våra tidiga flyttfåglar som hittar ett skafferi av småkryp uppe i sälgblommorna.

Redan då sälgbusken är ungefär 1 m hög kastar sig en rad olika bladbaggar över de nyss utslagna bladen. Även larver till vissa spinnarfjärilar börjar kalasa på bladen. Insekterna växlar sedan på sälgen beroende på hur den växer till i grovlek och höjd. Larverna till flera av våra vackra dagfjärilar brukar även börja äta på sälghladen. *Sorgmantel* och *vinbärsfix* är två sådana fjärilar som vi sedan får se flyga i trädgården.

Först då sälgen når 5 – 6 meters höjd brukar den börja blomma. Under denna period ökar artrikedomen av insekter som är intresserade av trädet. *Citronfjäril*, *nässelfjäril*, *påfågelläga* och *sorgmantel* är exempel på stora vackra fjärilar som övervintrar i någon rishög eller på vinden i ett uthus. Då de väcks av vårsolen vill de genast ha mat i form av nektar och tidigt på våren är det sälgen som oftast står för skafferiet. Bin och humlor är även intresserade av att samla in pollen från sälgens hanblommor att mata sina larver med. På natten kan man skaka ner ett antal nattflyn från sälghblommorna.

Med åren brukar en del grova grenar brytas av på den gamla sälgen. Den börjar se lite risig ut. Man bör dock spara det gamla trädet. En rad med olika insekter lever nu inne i den döda

veden i grenar och toppdelar. De kan utnyttja dessa träddelar i flera decennier. Har man tur kan man få se den vackraste vedskalbaggen i landet i en sådan gammal sälg, nämligen *myxklockan*. Det är en över 3 cm lång skalbagge med långa ståtliga antenner. Den är vackert grön-glimmande och tar man i djuret får man känna en doftsensation genom ett starkt aromatiskt doftämne som den pressar ut på undersidan av kroppen. Den finns kvar nära oss på ett par lokaler i Floda och förhoppningsvis kan den även förekomma i södra delen av Nås. Den kan leva i ett par decennier i samma träd.

Detta är en liten presentation av alla småkryp som lever i våra gamla sälgar under förutsättning att vi inte röjer bort dem eller hugger ner dem i förtid. Speciellt uppe i fåbodrar och vid finnställen är de minnesmärken från en gammal tid då man drygade ut maten till kor, får och getter med sälglöv för att klara vinterns nödtider. Även människan kunde i nödtider koka skott och blad av sälg som mat. Även barken kunde användas som mat, men den är ganska besk om man äter den färsk.

Så var rädd om dina sälgar!

Vi och våra insekter behöver dem!

Bengt Ehnström

BOKTIPS

Vill du läsa mer om sälgen och dess betydelse i vårt ekosystem? Då rekommenderar *Nåsvargen* Bengts bok

Sälg : livets viktigaste frukost

Välkommen till
Medborgarhuset i Nås
och
Nås servicepunkt

Öppettider:

Tisdag: 10.00 – 13.00

Torsdag: 13.00 – 16.00

Fredag: 10.00 – 13.00

nas.servicepunkten@gmail.com

Telefon: 072-5895657.

Vägunderhåll

Grushyvlning
Grusåtervinning
Dammbindning
Kantskärning med
EDE -Effektiven
Vinterväghållning
Övriga markarbeten

Gronbergs AS

Väg Mark Maskin
073-054 14 35 NÅS
www.gronbergs.se

Nås servicepunkt är till för dig och hjälper till med bland annat

- Kontakt med myndigheter
- Datorhjälp
- Bankärenden och att betala räkningar
- Uträtta ärenden på Internet, t ex handla på Blocket
- E-post
- Viss hjälp hemma för att förhindra olyckor

TVEKA INTE ATT TA KONTAKT MED OSS!!

VI FINNS PÅ MEDBORGARHUSET

**Hjulbäcks Ved o Flis
Entreprenad**

Tel 070-568 90 97

..VET DU VARDE' FINNS
LINGON ?..?

JÄ, DU E' JU LITE SENT
UTE, MEN FÅ Å RING
HAGSTRÖMS DOM
HITTAR DET MESTA!

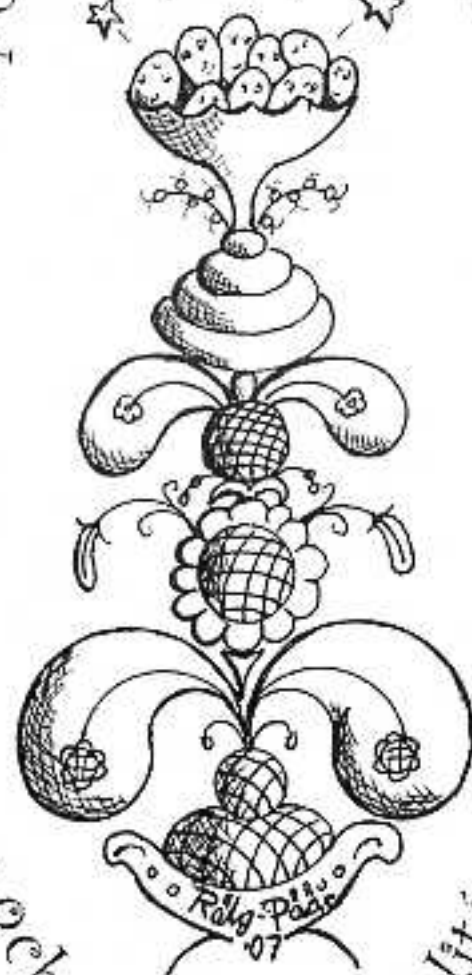

**Vi arbetar i huvudsak
med GPS-inmätning
och dokumentation
ledningsnät.**

Hagström
INÅS AB

**NÄRSJÖVÄGEN 23 780 53
NÅS
TEL. 0281-30597
070-6208271**

...Potatisen med
äror...

...och
ögon för kvalitet...

**Bröderna Olérs AB.
Nederborg Nås.
Telefon 0281 - 30 261**

Folkmusik från Nås

Det mesta vi känner till om den gamla musiken från Nås tecknades ner i början av förra seklet. Olof Anderson besökte Per Gustaf Florell 1910 och fick med sig 63 melodier. Karl Sporr tecknade 1918–1922 ned ett sjuttiotal melodier efter spelmän som Josefs Lars Olsson, Rälg Olof Olsson och Bramans Erik Eriksson. I *Svenska Låtar* finns också ett antal låtar från Nås som upptecknats efter Lars Åhs i Älvdalen. Till detta kommer spelmännens egna nedteckningar. I Möckelind Erik Larssons och Rälg Olofs efterlämnade papper finner ett antal melodier, som inte återfinns någon annanstans.

Till det skriftliga materialet med direkt Nås-anknytning hör också uppgifter som lämnats av tidigare reseskildrare. Linné (1734) Craelius (1837) och Arosenius (1864) publicerade inga noter men gör intressanta iakttagelser om instrumenttyper och danser. Här finns också försök till beskrivningar i ord av hur folkmusiken lät vid den tiden.

Utifrån detta material kan ett par preliminära iakttagelser göras.

Varken Anderson eller Sporr vittnar om att det i Nås funnits en ännu levande spelmanssläkt av den typ som fanns i t ex Dala Floda, Malung eller Bingsjö. Inom sådana släkter hölls ofta ett stort låtmateriale samman, traderades från generation till generation och färgades in så att en särpräglad dialekt uppstod. Det närmaste vi kommer något sådant är Guckufolket från Malmsta. Däremot vittnar materialet om ett rikt musikaliskt liv. Ett stort antal spelmän är nämnda vid namn, även om bara fragment av deras repertour är bevarad. Till dessa hör t ex Hannises Erik (Skansbacken), Västerfalls Olle (Västerfallet) och Nedgårds Lars (Närsen).

En annan iakttagelse är att det låtmateriale som finns bevarat vetter åt olika håll. En linje leder åt Säfsen, en åt Malung och en åt Dala Floda. Många Nåslåtar finns som varianter i de angrän-

sande socknarna. Vittnesmål finns om att spelmännen gärna träffades över sockengränserna. Finnmarken tycks inte heller vara den isolerade avkrok man lätt tänker sig, utan en plats där spelmän från olika håll strålade samman. Låtmaterialet återspeglar väl Nås geografiska läge i mitten av Västerdalarna – och Finnmarken som en mötesplats för olika traditioner.

På arkiven finns endast ett fåtal traditionsinspelningar från Nås. Dessa är fragmentariska till sin karaktär och ger inte många ledtrådar till hur den gamla musiken lät. Intressantast torde inspelningarna med Nugos Per vara. Dessa ger dock ingen information om klangideal eftersom Nugos Per var gammal och trallade melodierna när inspelningarna gjordes.

Malungspelmanen Anders Rosén har tecknat ner flera av Nugos Pers låtar och gjort intressanta iakttagelser. Det tycks som om Nugos Per aldrig tog om en låt på samma sätt två gånger. Särskilt gånglåtarna och marscherna var fria i formen. Detta indikerar att det skulle finnas ett improvisatoriskt drag i hans sätt att framföra folkmusiken. Anders Rosén har kallat detta stildrag "formelbunden improvisation." Därmed vill han markera att improvisationen inte var helt fri som inom jazzen eller bluesen eftersom man alltid kan känna igen själva "låten". Det här är ett stildrag som är dåligt utforskat. Överfördes tekniken på fiolspelet skulle vi landa långt från dagens stöpta låtar. Vi skulle också landa i ett individualistiskt spelsätt som svärigen låter sig förenas med lagspel och traditionella musikaliska arrangemang.

Både norr och söder om Nås har vi musikaliska centra som är bättre dokumenterade. Där finns värdefulla inspelningar med traditionsbärare och spelmanssläkter som verkat in i vår tid. I Floda finns Tillmännen och Isakes Kirsti, i Malung Herman Strömberg (sonson till Lejsme Per) och Troskari Mats. I levande tradition finner vi här en rad intressanta stildrag. Det kan handla om en svävande intonation som mer påminner om blues än kammarkmusik (Troskari Mats, Isakes

Kirsti), om det typiska bordunspelet (Troskari Mats, Isakes Kirsti) om det raska dansspelet (Tillmännen) eller om de typiska rytmiska förskjutningarna (Troskari Mats, Herman Strömberg)

När vi med dessa inspelningar i bakhuvudet närmar oss de nedtecknade låtarna från Nås är det lätt att nicka igenkännande. Tempoangivelserna är förvånansvärt snabba (144 – 152) tycks vara standard för polskorna). Inte sällan råder osäkerhet om hur intonationen ska noteras. Många låtar är modala med utpräglad bordun-karaktär. När vi känner de inspelade spelmännens spelstil kan deras stildrag överföras på nåslåtarna.

Förr i tiden var det vanligt att spelmännen stämde om fiolen efter låtarnas tonart. Detta gjorde man för att kunna utnyttja flera strängar samtidigt och tydligare få fram tidens borduna klangideal. Sporr anger inget om att de spelmän han mötte 1918-1920 stämde om fiolerna, vilket däremot Andersson tio år tidigare gör. Även Lars Åhs använde sig på 1910-talet av a-bas (adae) och överstämd fiol (aeae). Intressant information finns också i Möckelind Erik Larssons efterlämnade anteckningar. Förutom fiolens ordinarie stämning (gdae) nämner han sex andra sätt att stämma fiolen, varav a-basen var vanligast, följt av överstämd fiol. En analys av låtmaterialet från Nås visar att endast ett fåtal låtar går i g eller e (de tonarter som klingar bäst med vanlig fiol-stämning). Dessa låtar är också modernare till sin karaktär. De flesta går i d (vilka klingar bäst med a-bas) följt av låtar i a (vilka klingar bäst med överstämd fiol). Det tycks alltså som om skicket att stämma om fiolen var allmänt bland de äldre Nåsspelmännen, men att det föll bort i början av förra seklet. Detta mönster stämmer väl in på det vi känner till om de an-gränsande socknarna. Isakes Kirsti spelar t ex ett utpräglat bordunspel med a-bas och trollstämning (aeaciss) och Olof Tillman använde sig av a-bas och överstämd fiol. I ännu högre grad gäller detta spelmännen i Malung. Övergårds uppteckningar av västsvenska låtar visar också att bruket var allmänt (han besökte Malung 1897).

Ett typiskt kännetecken för musiken från Nås var det starka inslaget av säckpipsmusik. Den siste traditionsbäraren av detta medeltida instrument var Knutes Halvar Halvarsson som spelade säckpipa i Frälsningsarmens lokaler på Storbygatan i början av 1900-talet. På Nordiska museet finns en säckpipa inköpt i Nås 1902. En rad säckpipsblåsare är kända till namn varav Gucku Olof och Nedgårds Lars är de mest kända. Av de låtar som finns bevarade som säckpipslåtar i Sverige kommer de flesta från Nås. Arosenius nämner (1864) säckpipan och fiolen som de vid bröllop mest trakterade instrumenten och i Craelius skildring från 1837 kan man läsa följande rader: "Takten är så säll marquerad, att den nedtystar violinen och den tjutande säckpipan, hvilket instrument oftast brukas vid lekarna." I Kallberget såg jag själv när jag var liten en spelpipa till en säckpipa och uppgifter finns om att pipor byggdes i Änge in till slutet av 1800-talet. Vid ett besök hos min pappas farbror Jont Gottfrid Andersson på Heden fick jag som tonåring höra en säckpipslåt framförd på tramporgel. Gottfrid hade den efter sin far Jont Halvar Andersson som i sin tur hört den spelas av Guckufolket. En låt finns också nedtecknad i Beckströms *Låtar från Dalarna* efter Jont Lars Olsson och kallas där "säckpipslåt" – denna låt framförs för övrigt på kryckdragningar och på *Ingmarsspelen*, men då spelad på fiol.

Det finns alltså mycket att gräva i för den som vill fördjupa sig i musiken från Nås. För den som vill lyssna finns många av våra låtar inspelade på skivor. Anders Rosén har som solospelman och i samspel med Kalle Almlöf, Jonas Åkerlund och Roland Keijser gjort många Nåslåtar kända. Anders Norudde, från *Hedningarna*, Kenny Håkansson, från *Kebnekajse* och Olle Gällmo, Per Gudmunsson och Jean-Pierre Yvert har också gjort personliga (och i Kenny Håkanssons fall tungt rockiga) inspelningar. Margareta Jonth har sjungit in flera av våra visor. Spelmanslaget håller några av låtarna levande och framför dem årligen till dans och på *Ingmarsspelen*. Varje år lärs nya nåslåtar ut på *Tobaksspinnarstämman*s kurser och spelmän från hela Sverige, grannländerna, USA, Tyskland och Frankrike för dem vidare ut i världen.

Så lever denna våra förfäders musik, okänd för de flesta av dagens näsbor, sitt eget liv bortom vår räckvidd och kontroll.

Niklas Näsander

Mer om västerdalsmusiken och *Tobaksspinnarstämman* hittar du på webben, och på YouTube har stämman en egen kanal med mera musik. <http://tobaksspinnarstamman.se>

Vem har tillverkat plåtfiolen?

Har plåtfioler tillverkats i Nås? Efter min far, Eric Jonth, har vi en gammal, rostig, men fint gjord fiol av plåt. Halsen, snäckan, slämskruvarna, stränghållaren, stallet och ljudpinnen är av trä. Formen är helt rätt med välvt lock och välvd botten. En duktig fiolspelar kan få förvånansvärt bra ljud i instrumentet. Det vore roligt om någon hade en ledtråd!

Margareta Jonth och Leif Lyttkens

Heden 18, 780 53 Nås

E-post: margareta.jonth@telia.com

Nås hembygdsförening. Som medlem stöder du programverksamheten, Lisskvarngården och inte minst *Nåsvargen*. Medlemsavgiften 50:- per år och sätts in på plusgiro 679917-5. Glöm inte avsändare.

Nås hemslöjdsförening driver hemslöjdsbutikén Nickusboa med allt som där finns inklusive material till nåsdräkten. De ordnar också kurser och arrangerar utställningar. Medlemsavgiften är 100 kr per år. Anmäl dig till hemslöjdsföreningen antingen i Nickusboa eller maila info@nas.hemslojden.org eller ring 0281-30252.

Nås bygdegårdsförening. Som medlem bidrar du till att Bygdegården (Gamla skolan) finns kvar för föreningar, utställningar, bibliotek mm. Avgiften är 100:- per familj och år. Pensionärer 50:-. Insättes på plusgiro 170575-5.

Föreningen Ingmarsspelen. Bli medlem och gå två personer för priset av en på premiären av spelen den 15 juni kl. 16.00. Vill du bli medlem betalar du in 100 kronor på Bankgiro: 5976-5214. Skriv ditt namn, adress och medlemsavgift 2013.

Hjärpholns
PENSIONAT

**FISKE
MÖTEN
BOENDE
AVENTYR
KONFERANS**

MINIGOLF-FISKEBUTIK-CYKEL & BÅTUTHYRNING

0281-100 10

WWW.HJARPHOLNSPENSIONAT.SI

BOKA ONLINE PÅ
WWW.VISITVANSBROS.E

VI ÄR BAST PÅ GRUPPER
ÖFF TILL 12 PERS

Vi på PROPELLERVAGEN 13 i
DALA-JÄRNA
 FIXAR ALLA DINA BILBEKYMMER
 T.EX.HJULINSTÄLLNINGAR,
 FÄLAR OCH DÄCK.
 VI HAR ÄVEN TRÄDGÅRDSMASKINER.

Välkommen till
DÄCKTEAM
 DITT LOKALA DÄCKPROFFS
0281-130 90
 Propellervägen 13

På Sjögården byggde Sjö Lars den äldre ovanligt (för den tiden) stora uthus (1922). Bajer Olaf i Tyna såg bygget och fällde kommentaren:

"Je kan då int begrip hursö Sjö Lars bygg sö storä uthus. Han fänt mer hö än je få ti mi skivhätta!"

Det skulle visa sig att Bajer Olaf hade fel. De fick så mycket hö, berättar Sjö Anna, att alla ungar i Tyna fick komma och hoppa i höet för att man skulle få in det. De fick stå på skullen och hoppa ner i höet på bottenväningen.

Sjö Lars i skivhätta. (Foto från Sjö Anna)

VI UTVECKLAR OCH TILLVERKAR BATTERILADDARE FÖR
 STÄDMASKINER OCH RULLSTOLAR.

TEL. 0281-30400
 FAX. 0281-30666

 **Swede
 electronics**

Sommarprogram

Nås hembygdsförening, Nås hemslöjdsförening, Tobaksspinnarstämman, Ingmarsspelen

9/6 **Trivselafton** vid fäbodstugan i Vinberget. Visning från vägen Nås-Lindesnäs. Musik och sång. Ca kl. 15.00.

15/6, 16/6, 17/6, 19/6, 20/6 **Ingmarsspelen**. Tider och biljetter se lokal press.

19/6 **Ingmarspelsensemblens konsert** i Nås kyrka. Kl. 20.30.

22/6 **Midsommarfirande** vid Lisskvarngården. Spelmanslaget kl. 15.00 och sedan dans och lekar runt midsommarstången. Servering. Se vidare program i Järna-nytt.

28/6 **Berättarkväll** i Slogboden vid Åskan i Lindesnäs Kl. 19.00. Kaffe med bröd, enbärdricka. Samäkning från Medborgarhuset i Nås kl. 18.30.

29/6-1/7 **Manlig fåfinga, kvinnlig fågring. En utställning om nåsdräkten**. Invigning med visning av utställningen och musik lördag kl. 14.00, Öppet lö-sö-må kl. 14.00-17.00.

30/6 **Folkmusikkonsert** i Nås kyrka kl. 18.00. Arr. Tobaksspinnarstämman.

30/6 **Danskväll på Ordenshuset** med gratis polskeutläring. Kl. 19.00-.

1/7 **Tobaksspinnarstämman** i Storänget, Kl. 18.00-.

13/7 **Göromälsdag** på Lisskvarngården kl. 12.00-16.00. Servering av glödstekt sill med tunnbröd och potatis från kl. 13.00.

18/7 **Byvandring** under ledning av guide. Ca kl. 18.00-21.00. Samling vid Medborgarhuset i Nås kl. 17.30 för ev. samäkning. (Val av by meddelas senare).

1/8 **Natt vid Näsen**, Kl. 22.00-.

3/8 **Ängsvandring och lieslåtter** på Lisskvarngården kl.15.00. Samarr. med Naturskyddsföreningen. Ledare: Bengt Ehnström.

7/8 **Trivselkväll med allsång "Lasse med gäster"**. Lisskvarngården kl. 18.30. Servering.

31/8 **Kolning i Gräsberget**. Milan tänds ca 16.00. Vägvisning från järnvägsövergången söder om Nås gamla järnvägsstation.

Lisskvarngården håller öppet från midsommar till 4 aug lördag och söndag. kl. 14.00-18.00. Även samma tid alla Ingmarsspelsdagar.

KOLLA ÄVEN <http://nas.se/>